Til Kaupenda

Heimskringlu

Þeir kaupendur blaðsins sem sjaldan eiga ferð hingað til bæjar hafa á næstliðnum árum, sumir hverjir, orðið á eftir með að standa skil á áskriftargjaldi sínu við blaðið. Er þetta að mörgu leyti eðlilegt. Blaðið kemur til þeirra altaf vikulega með skilum og er það orðinn eins fastur og ákveðinn viðburður einsog að sjö dagar eru í viku hverri, og mánuður fylgir mánuði í árinu. En þó blaðið komi þannig á hverri viku, flytur það ekki áminningar til kaupenda sinna, um að borga—um að standa í skilum,—er ekki að tala um sínar þarfir við þá. Hið eina sem bendir á hvernig viðskifti kaupenda standa, er litli miðin með áritaninni, sem límdur er á efra horn í vinstri hendi framan á blaðinu. Sést mönnum yfir hann, lesa þar aðeins nafnið sitt. En svo vísa og sjálfsagða telja menn útkomu **Heimskringlu**, er borið hefir fréttir og fróðleik um bygðir vorar hér vestra í 28 ár, að þeim kemur ekki til hugar að tölubreytingar við nöfnin geti haft nokkra virkilega þýðingu í að tryggja þann viðburð á komandi árum.

En þó hefir það mikla þýðingu. Það kostar mikið fé að halda úti blaði á stærð við Heimskringlu. Með hverri viku þegar blaðið er sent út til kaupenda er send til almennings álitleg upphæð af hlutafé félagsins er blaðinu heidur úti. Ef svo það að ganga mánuð eftir mánuð, eða ár eftir ár svo ekki sé neitt af því sent útgefendum aftur færi að lokum allt það fé út til kaupenda og eftir yrði sjóðþurð.

En svo ber sízt undan því að hvarta með alla, því fjöldinn allur borgað blaðið sitt skilvíslega og lætur ekki fé þess standa inni hjá sér. Oss er til efs að nokkurt íslenzkt blað, eigi meiri vinsældum að fagna í þeim efnum en Heimskringla. Og það getum vér ekki nógsamlega þakkað vinum vorum og viðskiftamönnum, njé heldur þá alúðlegu samvinnu er ávalt hefir átt sér stað milli kaupenda og innheimtumanna.

Þeim sem nú enn standa í skuld við blaðið höfum vér til hægðarauka samið við eftirfylgjandi menn í hinum ýmsu byggðarlögum að hafa innheimtu á hendi fyrir oss, og kvitta þeir allar borganir til þeirra gjörðar fyrir vora hönd. Vildum vér mælast til þess við kaupendur að þeir gjörðu þeim það verk sem léttast og fyrirhafnar minst.

En þeir sem senda peningana beina leið til skrifstofunnar, eru beðnir að senda gjöld sín annaðhvort í Póst ávísan, borganlegri til félagsins (Viking Press Ltd.) eða í banka ávísan, borganlegri hér í bæ, því ávísanir á banka utan Winnipeg, ganga hér ekki án affalla. Einnig má senda peninga í ábyrgðar bréfi, (Registered Letter).

UMBOÐSMENN HEIMSKRINGLU:

Í CANADA.

F. Finnbogason	Árborg
F. Finnbogason	Arnes
Magnús Teit	Antler
Pétur Bjarnason	St. Adelaird
Páll Anderson	Brú
Sigtr. Sigvaldason	Baldur
Jónas J. Hunfjord	Burnt Lake
G. M. Thorlaksson	Calgary
Óskar Olson	Churchbridge
J. K. Jónasson	Dog Creek
J. H. Goodmanson	Elfros
F. Finnbogason	Framnes
John Januson	Foam Lake
Kristmundur Sæmundsson	Gimli
G. J. Oleson	Glenboro
F. Finnbogason	Geysir
F. Finnbogason	Hnausa
J. H. Lindal	Holar
Andrés J. Skagfeld	Hove
Jón Sigvaldason	Icelandic River
Árni Jónsson	Isafold
Andrés J. Skagfeld	Ideal
Jónas J. Hunfjord	Innisfail
Jónas Samson	Kristnes
J. T. Friðriksson	Kandahar
Óskar Olson	Lögberg
Lárus Árnason	Leslie
Eiríkur Guðmundsson	Lundar
Pétur Bjarnason	Markland
Eiríkur Guðmundsson	Mary Hill
John S. Laxdal	Mozart
Jónas J. Hunfjord	Markerville
Paul Kernested	Narrows
Gunnlaugur Helgason	Nes
Andrés J. Skagfeld	Oak Point
Pétur Bjarnason	Otto
Sigurður A. Anderson	Pine Valley
Jónas J. Hunfjord	Red Deer
Sumarliði Kristjánsson	Swan River
Gunnl. Sölvason	Selkirk
Runólfur Sigurðsson	Semons
Andrés J. Skagfeld	St. Laurent
Snorri Jónsson	Tantallon
J. A. J. Líndal	Victoria, B. C.
Jón Sigurðsson	Vidir
Pétur Bjarnason	Vestfold
Ben B. Bjarnason	Vancouver
Thorarinn Stefánsson	Winnipegosos
Ólafur Thorleifsson	Wild Oak
Sigurður Sigurðsson	Winnipeg Beach
Thidrik Eyvindsson	Westbourne
Paul Bjarnason	Wynyard

Í BANDARÍKJUNUM.

Jóhann Jóhannsson	Akra
Thorgils Ásmundsson	Blaine
Sigurður Johnson	Bantry
Jóhann Jóhannsson	Cavalier
John Th. Ardahl	Duluth, Minn.
S. M. Breiðfjörð	Edinborg
S. M. Breiðfjörð	Gardar
Elís Austmann	Grafton
Árni Magnússon	Hallson
Jóhann Jóhannsson	Hensel
G. A. Dalmann	Ivanhoe
Gunnar Kristjánsson	Milton, N.Dak.
Col. Paul Johnson	Mountain
G. A. Dalmann	Minneota
Thorst. Gauti	Pembina
Jón Jónsson, bóksali	Svold
Sigurður Johnson	Upham

Panama skurðurinn.

(Framh. frá 3. bls.).

gröfturinn var i gegnum sendið flatlendi. En frá verzlunar- og hernaðar-sjónarmiði var skurður þessi mikils metinn, og var því de Lesseps haldur í hávegum og álitinn mesti verkfræðingur heimsins. Franska þjóðin var reiðubúin, að leggja í hvaða nýtt fyrirtæki, sem var, ef að Lesseps hafði meðgjörð með það, — alveg einsog Skotar höfðu lagt til fyrirtækis Pattersons 200 árum áður. Nokkrir auðkýfingar á Frakklandi mynduðu félag og keyptu öll skurðréttindi af Lieutenant Wyse, lögðu að Count de Lesseps að stjórna verkinu. Panama Canal félagið var stofnað og lögeilt með sex milión dollara höfuðstól, sem strax seldist á Frakklandi.

Árið 1889, eða eftir átta ára vinnu, var félagið orðið gjaldþrota, og var naumast hægt að segja, að almennilega hefði verið byrjað á verkinu. Einnig sást nú, að skurður jafn sjó var ill-mögulegur, og var því breytt um á form og loku-skurður fyrirhugaður. 1894 var nýtt félag stofnsett á Frakklandi, til að halda verkinu áfram.

Árið 1899 setti Congress Bandáríkjanna nefnd manna til rannsókunar; hvar heppilegast myndi vera að grafa skurð, er yrði eign Bandamanna og algjörlega undir þeirra stjórn. Tvær tillögur bar nefndin fram: önnur var, að grafa skurð í Panama, hin í Nicaragua. Um Panama-skurð var áætlaður kostnaður $156,378,258, en Nicaragua $200,540,000. Þar sem Nicaragua-skurður myndi stytta um nokkur hundruð mílur leiðina frá New York til San Francisco, og svo það, að Frakkar voru byrjaðir á Panama, þá varð niðurstaðan sú, að Nicaragua væri ákjósanlegri. Afleiðingin af þessu varð sú, að Frökkum fór ekki að lítast á. Buðu því Bandamönnum, að selja þeim skurð-réttindi sín fyrir $40,000,000. Það var í janúar 1902. Skurð-nefnd Bandamanna mælti með kaupunum. Congressið heimilaði forsetanum, að kaupa eignir Panama félagsins. Einnig, að kaupa Panama járnbrautina, og að fá hjá Colombia eilíf umráð yfir sex mílna breiðri spildu fyrir skurðstæði. Colombia neitaði, að láta þessa spildu af hendi.

Í nóvember 1903, tíu mánuðum seinna, varð Panama sjálfstætt ríki, og innan mánaðar hafði Bandamönnum tekist, að komast að samningum við nýja lýðveldið um, að fá tíu mílna breiða spildu fyrir skurðinn. Kaup voru fullgjörð við franska félagið, og 1904 var nefnd sett til þess að annast skurðgröftinn, og í maí það ár var byrjað á verkinu, þar sem Frakkar skildu við. Í júní 1905 var nefnd verkfræðinga kvödd til að ákveða, hvort skurðurinn skyldi vera jafn sjó, eða byggjast með lokum. Í janúar 1906 var það tilkynt, að átta á móti fimm hefðu verið hlyntir opnum skurði. En minni hlutinn, ásamt aðal verkstjóra, var hlyntur loku-skurði, — sögðu, að skip yrðu fljótari í gegn og eins hættulítill. Einnig, að með því væri leyst sú mikla ráðgáta, að hafa hemil á ofvexti Chagresfljótsins. Að hann kostaði minna, og yrði bygður á skemri tíma, og væri kostnaðarminna að starfrækja hann. Þegar álit þessi voru yfirskoðuð af skurðnefndinni, hallaðist hún frekar að loku-skurði. Í júní 1906 varð það úr, að Congressið ákvað að hafa lokur.

Tilboð voru gjörð í verkið, en sem ekki voru álitin fullnægjandi. Ákvað því Roosevelt, að verkið skyldi vera undir umsjón verkfræðings hersins. Major G. W. Goethals var tilkvaddur sem aðal verkstjóri og formaður nefndarinnar. Á lokunum var byrjað í apríl 1907. Þær örðugustu ráðgátur, sem úr varð að leysa, voru ekki að eins verklegar, heldur það, hvernig hægt væri að tryggja verkalýðnum góða heilsu. Á meðan Frakkar voru að verki höfðu sextíu af hundraði af verkamönnum, að meðaltali, verið frá verki, og eitt árið varð talan svo há, að 60 af 100 dóu. Col. W. C. Gorgas, úr læknadeild hersins, var falið á hendur, að sjá um heilbrigðisástandið við skurðinn. Nýafstaðnar rannsóknir höfðu leitt það í ljós, að guluveiki og malaría stöfuðu af mýflugum. Setti því Col. Gorgas heilbrigðisdeild, er skyldi útrýma hverri einustu flugu á eiðinu, og sem hafði þá afleiðingu, að færri af hundraði dóu á eiðinu, en í flestum stórborgum Ameríku.

Þegar búið var að gjöra plássið heilsusamlegt, þá var farið að hugsa um, að gjöra það ánægjulegt fyrir verkalýðinn: Góð hús voru bygð, matvara var seld verkamönnum með heildsöluverði. Samkomu- og skemti-salir voru reistir meðfram skurðinum, með nokkru millibili, sem aðallega voru undir stjórn Y.M.C.A. félagsins. Kvenfélög voru einnig stofnuð í helztu þorpunum. Með þessu móti var fólkinu borgið, það var ánægt og hafði góða heilsu. Og því er mikið að þakka, að verkið vanst. Flestir menn, sem að verki voru hjá franska félaginu, voru 10,854. Tala verkamanna hjá Bandamönnum er talin 40,885, um 4,000 af þeim eru hvítir menn. — Verk það, sem þessi mannskari hefir nú nærri afkastað, má óefað teljast það lang-mesta stórvirki, sem enn hefir verið gjört.

Verk þetta hefir útheimt í alt það nýasta og fullkomnasta sem mannsandinn hefir getað framleitt. Verkfræðingar Bandaríkja hersins hafa sýnt að þeir verðskulduðu þá tiltrú sem Ameríkaþjóðin bar til þeirra. Þegar Frakkar voru að verki var svo mikil óhófsemi um hönd höfð að slík mun einsdæmi í veraldarsögunni. Hagsýni og sparnaður hefir jafnan fylgt verki hjá Bandamönnum. Og aldrei kvisast að óhófsemi eða fjárdráttur ætti sér stað. Skurðurinn frá hafi til hafs er 50 mílur á lengd. Aðal stefnan frá Atlantshafi til Kyrrahafs er frá Norð-vestur til Suð-austur; norðari endinn er 22½ mílu vestar enn suður endin. Fyrstu sjö mílurnar frá Atlants minninu eru jafnar sjó. Fimm mílna lengd, 500 feta breið hefir verið skorin niður svo dýptin er 41 fet; þessi partur er suður í gegnum Limon Bay. Tvær mílur eru grafnar í gegnum lágt land, þar taka Gatun lokarnir við og lifta skipunum í þremur stigum 85 fet yfir sjávar flöt, og skjóta þeim inn á Gatun vatnið, en þar var áður dalur sá er Chagres áin rann í til sjávar. Eitthvert það örðugasta viðfangsefni sem að verkfræðingarnir þurftu að ráða fram úr var það, að geta beislað elfu þessa svo að full umráð fengust yfir henni í stæðstu flóðum. Rigningar eru svo stórkostlegar á þessu svæði að dæmi voru til þess að á 24 klukkustundum hefði áin hækkað 25 fet. Til þess að stjórna flóði, var Gatun stíflan byggð. Það er garður mikill, byggður af klettum og jörð, og heldur vatninu til baka sem myndar Gatun vatnið. Eyjur þær er sjást í vatni þessu eru kollar af hnjúkum og hæðum þeim er voru í Chagres dalnum; þessi stóra skál tekur á móti flóðunum.

Ef til vill það verðmætasta sem Bandaríkin keyptu af Franska fél. eru skýrslur um vatnsmagn á eiðinu það mesta vatnsmagn sem Chagris áin hefir haft eru 137,500 cu. ft. á sekúndu. Flóðrenna sú sem byggð hefir verið til að tempra hæð vatnsins, hefir vatnsmagn er svarar 154,000 cu. ft. á sekúndu. Samt er renna sú svo útbúin að fleyta má óðara úr skálinni ef þörf gerist; þessu vatni er veitt í gamla farveginn sem Chagres áin rann í; þetta vatnsmagn er einnig látið knýja vélar í aflstöð þeirri sem leggur til ljós og kraft við skurðinn. Þrjú gríðar mikil vatnshjól snúa þremur 2000 k.w. rafmagns framleiðurum; einnig er einknúin aflstöð í Miraflores sem er tengd þessari.

Til þess að lyfta skipum úr sjóním, upp á Gatun vatnið, voru hinar stórvægilegu Gatun lokur smíðaðar. Jafnvel þó þessar lokur þyki einhverjar hinar undraverðustu, þá er þó ekkert nýtt við þær: aðeins algengar vatnslokur, sem vinna með sömu skilyrðum og hinar fyrstu lokur sem fundnar voru upp, af Leonardo da Vinci, fyrir meir enn 400 árum. Skipið rennur inn í fyrstu lokuna, tvær öflugar vængja hurðir sín á hverri hlið, og hver um sig 65 fet á lengd, lokast á eftir skipinu svo að endarnir mætast, og mynda eins og V. Eftir að þessum lokum hefir verið lokað með rafmagni, opnast hlerar í botninum er hleypa vatni inn, sem streymir eftir hólkrennum er liggja frá vatninu fyrir ofan. Vatnsgöng þessi eru svo stór að járnbrautarketill gæti óhindrag komist um þau. Óðfluga lyftir vatnið skipinu uns það er komið upp á móts við næstu lokurnar sem þá opnast til að taka á móti því. Með sömu aðferð er skipinu lyft þrisvar, þar til það rennur inn á Gatun vatnið. Lokur þessar eru ekki einungis þær stærstu sem til eru, heldur og þær rammbyggilegustu. Meira steypu efni var brúkað enn í Assouan stífluna miklu, og nærri eins mikið og í stæðsta Pyramidinn á Egyptalandi sem enn er mesta steinsmíði heimsins. Þessar lokur eins og kyrrahafs megin, eru með tvöföldum vængja hurðum. Hættan er því minni.

Níutíu og fimm skip af hundraði eru innan við 600 fet á lengd. Það er því sparnaður á vatni og tíma að þurfa ekki að nota fulla lengd hvers hólfs, sem er hægt að nota eftir því sem hvert skip um sig útheimtir. Als eru 46 hurðir í skurðinum. Þær eru úr stál-plötum sem hnoðnegldar eru á stálgrindum. Og svo rammbyggilega gerðar, og nákvæmlega settar; að þær slúta minna enn einn áttunda úr þumlungi á ytri brún, sem er 65 fet frá hjörum. Sú stæðsta vegur 1,483,700 pund. Allar til samans vigta þær 118,438,100 pund og kostuðu $5,374,471 eða meira enn 4 cent pundið. Skip sem er að fara í gegnum lokurnar er hækkað eða lækkað þrjú fet á mínútu. Að fara í gegnum Gatun lokuna tekur klukkutíma og hálfan. Ekki mega skipin neita sinna eigin véla í gegnum lokurnar, af því gæti hlotist árekstur á hurðirnar; heldur er þeim fest svo þau ekki snúist, síðan eru fjórar rafmagnsvélar, tvær á hverja hlið, ein að framan og önnur að aftan, sem draga skipið úr einu vatnsholfi í annað. Vélar þessar renna á járnbraut sem byggð hefir verið á hliðar veggjunum við lokurnar; svo er umbúið að ómögulegt er að þær fari út af sporinu. 40 slíkar vélar eru í smíðum, sem hver um sig kostar $13,217. Skildi svo vilja til að stjórn á skipinu færi eitthvað í handaskolum, að dragreipi slitnaði eða eitthvað annað bilaði, þá eru sverar keðjur sem liggja í gröpum þversum í botninum sem á svipstundu má vinda upp með rafmagni, svo þær stöðvi skipið. Ef það skyldi nokkurntíma koma fyrir að stál-hurðir þær sem halda vatninu biluðu, þá eru til taks vindu-brýr, sem má vinda yfir lokuholfin, síðan eru álmur frá bryggjum þessum sem ganga til botns. Eftir að skipið er í gegnum Gatun lokurnar er það í fersku vatni, sem vinnur það að verkum að skipið hreinsast algjörlega að utan, og eru það mikil hlunnindi. Skip þau sem ætla um skurðinn meiga tæplega vera eins hlaðin og ella, fyrir þá ástæðu að þau rista heldur dýpra í fersku vatni enn sjó. Á Gatun vatninu geta skip skriðið með fullri ferð, 24 mílur, þar til Culebra skurðurinn tekur við. Skurðurin eftir vatninu sjálfu er als ekki beinn heldur í kring um og á milli eyja, en alla leið eru dublar á bæði borð sem verða upplýstar að næturlagi. Allur skurðurinn verður svo vel upplýstur að jafn ugglaust verður skipum í gegn að nóttu sem degi. Culebra skurðurinn er níu mílur á lengd, og var það lang örðugasti parturinn. Fjallið sem þarna er hæðst er Gull-fjallið, 580 fet yfir sjávar flöt. Hér hafði Franska fél. unnið meir en nokkursstaðar annarstaðar; 20,419,720 cub. yards af jörð og grjóti höfðu verið flutt í burt, samt voru 89,794,493 cub. yards eftir; þar við hafa bæst 22,000,000 cub. yards, sem skriður hafa borið úr fjallshlíðunum ofan í skurðinn. Nýju hámarki í verknaði með gufuskóflum náðu Bandaríkjamenn við þetta verk. Mikið af þeim vélum sem Frakkar höfðu, hafa Bandamenn brúkað við Culebra skurðinn, sérstaklega 104 gufuvagna sem hafa komið í góðar þarfir til að flytja í burt grjót og jörð. Útreikning fyrir þessum hluta verksins gjörði verkfræðingurinn John F. Stevens, og þeim fylgdi Col. Goethals nákvæmlega. Að meðtali hafa 75 lestir unnið dag og nótt frá því verkið var hafið, hver lest með 20 eða 21 vagn, er héldu 10 til 19 cub. yards, en hvert yard vigtaði 3,600 pund. Þessar lestir fluttu grjót og jörð úr skurðinum þangað sem Gatun stíflan var byggð. Hvað vel var verið að verki má sjá af því að aðeins 7 til 15 mínútur útheimtust til að losa hverja lest. Á þessum níu mílna parti flá bakkarnir svo mikið að varla mun hætt við hlaupi. Úr öllum skurðinum hafa verið tekin 232,000,000 cub. yards, en 21,000,000 cub. yards eru eftir. Til þess að varna rensli frá Gatun vatninu inn í Culebra skurðinn á meðan hann ófullgjör, var Gamboa stíflan byggð í norður endanum. 1. oct. 1913 var vatni hleypt inn í gegnum fjórar 24 þumlunga þípur. 10. okt. var stíflan sprengd með því að stutt var á hnapp í Washington. 6,000,000 cub. fet þurfa enn að takast úr þessum parti, og verður það gert með skóflum. Við suður endann á Culebra skurðinum er Pedro-Miguel lokan: þar tekur Miraflores vatnið við, sem er 30 fetum og fjórum þuml. lægra. Vatn þetta er lítið, aðeins tvær fer mílur á stærð. Við hinn endann á vatni þessu eru Miraflores lokurnar og eru þær að öllu eins og Gatun lokurnar, nema það, að þarna eru bara tvö hólf eða stig: mismunurinn þarna er 54 fet og átta þuml. ofan á sjávarflöt. 500 feta breiður og átta mílna langur skurður tekur þar við til hafs. Vatninu var fyrst hleypt í Miraflores lokurnar 31. ág. 1913.

Þegar Panama skurðurinn er fullgerður, og seinasta fallbyssan komin á sinn stað, verður kostnaðurinn orðinn $385,587,538.41. Panama skurðurinn mun standa óhaggaður um ókomnar aldir, varanlegt merki um Amerízku verkhyggni ogframkvæmd. 400 ára hugsjónir hafa ræst. Verzlunarfloti heimsins hefir nýja leið frá hafi til hafs.

Í samsæti

TIL JÓNS FRIÐFINNSSONAR

tónskálds í W'peg.

Þú með tónum tryllir
Tilfinningar manns,
Þú hugar-geima gyllir
Og glæðir menta-fanz,
Og ítur-fleygan anda
Á unaðsvængjum berð,
Á millum lýðs og landa
Þín liggur sigurferð.

Þú jöfur ljóðs og laga,
Þín list hjá þjóðum rís,
O- Íslands síðar saga
Þér sýnir þökk og prís.
Því fremri ertu flestum
Með frægð í Vesturheim,
Til þings með þjóðum beztum
Þú flytur víkings-hreim.

Og eilíf saga signi
Þinn svása dísahljóm,
Og aldir traustar tigni
Þinn tímans skálda-óm,
Og lýðir flestir leika
Þinn ljúfa tónaklið.
Því skáldi aldrei skeikar,
Að skapa ljós og frið.

Þú Mozart ert í anda,
Þótt Ísa- sért af -grund.
Þú stilar lög sem standa,
O- steypir vöku úr blund,
Þig skilja lítið skatnar,
Er skrikkjótt tifa dáns,
En hroki og heimska sjatnar,
Og hefjast listir manns.

Þó líði aldir óðum
Og ævi fallvalt skeið,
Þá finst ei gjall í glóðum,
Þar gáfur áttu leið.
Því letruð saga sýnir
Hinn sanna listamann,
Ei listum tíminn týnir
Í tíbrá sannleikans.

Kr. Ásg. Benediktsson.

PRENTUN

rita, lögskjala, ritfanga, bóka, samkomumiða, nafnspjalda, osfrv.

Fæst nú á prentsmiðju "Heimskringlu". Það hafa verið keypt ný áhöld og vélar svo allt þetta verk getur nú verið vel og vandlega af hendi leyst. Öll "Job Printing" hverju nafni sem nefnist er nú gjörð, og verkið ábyrgst. Fólk sem þarfnaðist fyrir prentun af einhverju tagi utan af landsbygðinni ætti að senda pantanir sínar til blaðsins. Skal verða vel og sanngjarnlega við það breytt og því sett allt á rýmilegu verði. Einnig veitir skrifstofa blaðsins viðtöku pöntunum á pappír, ritföngum, (óprentuðum) og öllu sem að bókbandi lýtur, og afgreiðir það fljótt og vel. Er það gjört til hægðarauka fyrir fólk. er þá ekki hefir til annara að leita. En allri þesshattar pöntun verða peningar að fylgja. Sendið peninga, pantanir og ávísanir til:

The Viking Press LIMITED
P.O. BOX 3171
Winnipeg, Man.